

УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС, КРИМИНАЛИСТИКА

УДК 343.13:342.951

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Олександр АНДРУШКО,

кандидат юридичних наук, доцент, докторант докторантури
Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена вивченню актуальних проблем нормативно-правового регулювання адміністративної відповідальності за правопорушення в кримінальному процесі. Недосконалість адміністративного деліктного законодавства потребує його системної перебудови в контексті адміністративної реформи та реформи адміністративного права. Внаслідок цієї реформи адміністративні правопорушення процесуального характеру слід перемістити до Кодексу про процесуальні правопорушення.

Ключові слова: юридична відповідальність, правопорушення в кримінальному процесі, адміністративна відповідальність, реформа адміністративного права, учасники кримінального провадження, процесуальна відповідальність.

ADMINISTRATIVE LIABILITY FOR OFFENSES IN CRIMINAL PROCEEDING

Oleksandr ANDRUSHKO,

PhD in Law, Associate Professor, Doctoral Student
of the Bohdan Khmelnytsky National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine

SUMMARY

The article is devoted to the study of the actual problems of regulatory legal regulation of administrative liability for offenses in the criminal process. The imperfection of administrative tort law requires its systematic restructuring in the context of administrative reform and administrative law reform. As a result of this reform administrative offenses of a procedural nature should be transferred to the Code of Procedural Offenses.

Key words: legal liability, offense in criminal proceeding, administrative liability, reform of administrative law, participants in criminal proceedings, procedural liability.

Постановка проблеми. Одним із видів юридичної відповідальності, що може наставати за вчинення правопорушень у кримінальному процесі, а також в інших юридичних провадженнях, є адміністративна відповідальність. Застосування цієї відповідальності на практиці обтяжене передусім низкою недоліків законотворення та законодавчих колізій, очевидними недоліками адміністративної реформи та реформування адміністративного права в Україні, відсутністю єдиної усталеної наукової парадигми щодо цих процесів.

Актуальність теми дослідження. Необхідність виявлення закономірностей розвитку інституту адміністративної відповідальності за правопорушення в кримінальному процесі крізь призму зазначених вище проблем і нерозкритість її в науці зумовлює актуальність теми.

Стан дослідження. Науковий аналіз загальних проблем адміністративного права, адміністративної відповідальності та адміністративних правопорушень проведений ученими минулого століття (А.І. Єлістратовим, Ю.М. Козловим, В.М. Ширяєвим та ін.), пострадянських держав (А.Б. Агаповим, Д.М. Бахрахом, А.В. Воронковим, Д.М. Овсянком, І.С. Самощенком, Ю.М. Старилімовим, Ю.О. Тіхоміровим та ін.) і вітчизняними ученими (В.Б. Авер'яновим, Ю.П. Битяком, І.С. Гриценком, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаковим, А.Т. Комзюком,

О.В. Кузьменко, Є.В. Курінним, Д.М. Лук'янцем, Р.С. Мельником, О.М. Миколенко та ін.). Окремі аспекти субінституту адміністративної відповідальності за правопорушення в кримінальному процесі досліджувалися Л.В. Гаврилюк, О.М. Овчаренко, О.С. Смишляєвим, С.М. Стахівським, Н.М. Таварткіладзе, В.Д. Чабанюком, Ю.І. Черновим, М.Є. Шумилом та ін., але комплексного його вивчення не проводилося, також невирішені у законодавстві резонні рекомендації щодо удосконалення цієї відповідальності.

Метою статті є вивчення актуальних проблем нормативно-правового регулювання адміністративної відповідальності за правопорушення в кримінальному процесі та шляхів їх вирішення для опрацювання пропозицій з удосконалення чинного законодавства.

Викладення основного матеріалу. Адміністративна відповідальність за правопорушення в кримінальному процесі передбачає захист кримінальних процесуальних правовідносин шляхом покладення обтяжень на учасників процесу за невиконання своїх процесуальних обов'язків у порядку реалізації норм адміністративного деліктного права.

Глава 15 КУпАП містить низку статей, що встановлюють адміністративну відповідальність учасників процесуальних правовідносин за невиконання ними своїх процесуальних обов'язків (адміністративних правопорушень чи проступків, ці терміни в нашій публікації вживаються

як синоніми): ст. 185-3 «Прояв неповаги до суду або Конституційного Суду України», ст. 185-4 «Злісне ухилення свідка, потерпілого, експерта, перекладача від явки до органів досудового розслідування чи прокурора», ст. 185-5 «Перешкодження явці до суду народного засідателя, присяжного», ст. 185-6 «Невжиття заходів щодо окремої ухвали суду», ст. 185-8 «Ухилення від виконання законних вимог прокурора», ст. 185-11 «Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист».

Сучасна адміністративна відповідальність за ці правопорушення характеризується таким. Вона настає за порушення, що за своїм ступенем незначної суспільної небезпечності не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальну відповідальність. Застосовується як до учасників процесу (свідок, потерпілий, позивач, відповідач, експерт, перекладач, спеціаліст), так і до осіб, що такими не є (посадова особа). Також ідеться про невизначене коло осіб у разі прояву неповаги до суду або особи у разі ухилення від виконання законних вимог прокурора щодо прибуття в орган прокуратури, також у разі розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист. Зловий правопорушення виражаються в активних діях (прояв неповаги, перешкодження, розголошення) або бездіяльності (злісне ухилення, невжиття заходів). Ці діяння переважно вчиняються навмисне. Санкції цих статей передбачають у всякому разі обов'язкове накладення штрафу у різних розмірах як основного адміністративного стягнення. Згідно з ч. 2 ст. 185-3 КУпАП можуть накладатися й інші адміністративні стягнення (виправні роботи, адміністративний арешт).

Застосування адміністративної відповідальності на практиці ускладнюється системними законодавчими проблемами, що називаються як ученими, так і практикуючими юристами [1]:

1) насамперед це недоліки законодавчого урегулювання процедури розгляду справ про адміністративні правопорушення. Вони проявляються у відсутності можливості реалізації всіх принципів юридичної відповідальності під час розгляду та вирішення справи про адміністративне правопорушення навіть у судовому порядку. Хоча у п. 4, 4.1 Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина А.О. Багінського [2] визнано поширення дії принципів права і на провадження у справах про адміністративні правопорушення;

2) провадженню у справах про адміністративні правопорушення притаманні інквізиційні начала, що витікає з надмірно спрощеної її процедури та фактичного стану практики: «незацікавленість» та «пасивність» суддів у розгляді справ через їх «малозначність»; поєднання суддею функцій обвинувача та захисника; завуальований обов'язок доведення правопорушником своєї невинуватості. Саме правопорушником, оскільки вже на стадії виникнення відповідальності протокол про адміністративне правопорушення складається на правопорушника, що суперечить принципу презумпції невинуватості;

3) незабезпечення правопорушнику (як обвинуваченому в кримінальному провадженні) всіх гарантій реалізації його прав, визначених Конституцією України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Варто лиш зазначити, що Європейський суд з прав людини прирівнює адміністративні правопорушення до кримінальних (Справа «Гурепка проти України») [3]. Це пояснюється тим, що адміністративні правопорушення в багатьох країнах Європи (Німеччина, Швейцарія, Бельгія, Італія, Португалія) є різновидом кримінально караних діянь [4, с. 179].

Поряд із загальними правовими проблемами реалізації адміністративної відповідальності за правопорушення в кримінальному процесі є й локальні проблеми (орієнтовний перелік):

1) відсутність повноважень на складання протоколу про адміністративне правопорушення у владних суб'єктах кримінального провадження. У зв'язку з цим ми підтримуємо пропозицію С.М. Стахівського про надання такого повноваження слідчому шляхом внесення відповідних доповнень у КПК України [5, с. 34]. Тут же недоречним є уповноваження слідчого на розгляд справи про адміністративне правопорушення та накладення адміністративного стягнення [6, с. 116], оскільки слідчі є виключно суб'єктами кримінальної процесуальної компетенції, а підстав змінювати цей стереотип немає;

2) відсутність відповідальності за невиконання законних вимог та процесуальних рішень слідчого. У ч. 5 ст. 40 КПК України визначено, що «Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого». Обов'язок є, а відповідальності немає. Алогізм. Під час конструювання прав і обов'язків суб'єктів права слід керуватися правилом: правам кореспондують обов'язки, за невиконання яких обов'язково передбачається відповідальність;

3) логічні розбіжності у розмірах санкцій. За злісне ухилення від явки учасників процесу до прокурора (ст. 184-4 КУпАП) верхня межа санкції, що визначає штраф, нижча у десять разів, ніж просто ухилення від прибуття до органу прокуратури (ч. 2 ст. 185-8 КУпАП). Різні розміри санкцій у ч. 1 та в ч. 3 ст. 185-3 КУпАП. Де логіка? Що таке «злісне» ухилення? І чому за нього «карають» м'якше, ніж просто за ухилення?

4) порушення формальної рівності сторін перед законом і судом у кримінальному провадженні. Така рівність має передбачати не тільки рівні права, а й обов'язки та відповідальність. За неповагу до суду потерпілий несе відповідальність за ч. 1 ст. 185-3 КУпАП, а обвинувачений такої відповідальності чомусь не несе. Все ж такі слід передбачити штрафні санкції й для нього, а не тільки «малосиле» видалення із зали судового засідання;

5) слід заперечити викладеним у літературі пропозиціям про можливість притягнення адвоката до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у процесі за неповагу до суду [7, с. 15; 8, с. 10]. Сумнівно покладати адміністративну відповідальність на осіб й за порушення процесуального порядку проведення слідчих дій [9, с. 9]. Вважаємо, адвокати, судді, прокурори, слідчі як професійні суб'єкти мають нести каральну відповідальність за процесуальні правопорушення лише в порядку кримінального чи дисциплінарного провадження. Це впливає зі змісту ст. 15 КУпАП: «особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів або спеціальних положень про дисципліну, у випадках, прямо передбачених ними, несуть за вчинення адміністративних правопорушень дисциплінарну відповідальність, а в інших випадках – адміністративну відповідальність на загальних підставах». Тут принагідно нагадати досвід відповідальності у дореволюційний період, за І.Я. Фойницьким, «відповідальність посадових осіб судового відомства буває цивільною, кримінальною та дисциплінарною» [10, с. 251];

6) поєднання в одній нормі (ч. 1 ст. 185-4 КУпАП) кількох самостійних складів адміністративних правопорушень як прояв неповаги до суду, яким злісне ухилення від явки до суду навряд чи є проявом цієї неповаги, оскільки така неявка до органів досудового розслідування та прокуратури проявом неповаги до цих органів чомусь не визнається. Певним чином помічається зайва показна заповізаність авторитету судової системи.

Зазначені проблеми негативно впливають на ефективність реалізації завдань адміністративної відповідальності

за правопорушення в кримінальному процесі. Ученими та практичними працівниками відзначається значна адміністративна правопорушність процесуального характеру та мала кількість проваджень у справах про ці правопорушення.

Бюрократично цей локальний дисбаланс нормативно-правового регулювання має бути усунений як мінімальні заходи з удосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення в кримінальному процесі (в інших провадженнях) шляхом «косметичних» правок чинного законодавства. Тоді як загальноправові недоліки адміністративної відповідальності можна усунути лише в ході проведення заходів адміністративної реформи та реформи адміністративного права, оскільки в цих площинах вони можуть бути реалізовані повною мірою. Які це заходи?

Спершу слід з'ясувати суцільний зміст окремих категорій адміністративного права: предмет правового регулювання, адміністративна відповідальність та адміністративне правопорушення. Ключовим є слово «адміністративний», етимологія якого свідчить про його походження з латини, в якій «administratio» означає управління, завідування, керування [11, с. 23]. Звідси походить і термін публічне адміністрування (управління), правові основи якого урегульовані адміністративним правом як галуззю публічного права.

Вітчизняними вченими під основною сферою регулювання адміністративного права визнаються «відносини між публічною адміністрацією та приватними особами, а також відносини, що складаються всередині публічної адміністрації та між публічною адміністрацією й іншими юридичними особами публічного права» [12, с. 7].

Досвід окремих європейських країн також свідчить про єдність наукових підходів до розуміння предмета регулювання адміністративного права як діяльності публічної адміністрації, відмінної від іншої державно-правової діяльності. Так, французький учений, професор Гі Бребан пише, що «необхідно розмежовувати управлінську та судову діяльність. Правосуддя виділяється з комплексу державно-правових функцій за своєю специфікою, бо його суть – у вирішенні конфліктів і спорів. Будь-який спір між громадянами, будь-яка провина або злочин, скоєні громадянами, згідно з принципами нашої правової системи, підпадають під норми чинного кримінального та цивільного права і відповідних процесуальних норм» [13, с. 25]. Англійський учений Дж. Алдер теж визначає концепцію адміністративного права Великої Британії, яка пов'язана з діяльністю виконавчої влади, що розділяється на окремі галузі – суспільна охорона здоров'я, імміграційний контроль, житлове будівництво, освіта, кожне з яких вивчається мовби в рамках «власного права» [14, с. 12–14].

Визначення адміністративної відповідальності у законі не наведено. Взагалі інститут адміністративної відповідальності визнається відносно молодим, що «виник у другій половині XIX ст. і мав своїм головним завданням створення такої системи адміністративних (позасудових) засобів, які у разі потреби могли б бути використані суб'єктами управлінської діяльності для примушення громадян до виконання розпоряджень останніх» [15, с. 27]. Типізовано є визначення адміністративної відповідальності, наведене авторами підручника «Адміністративне право України» (2006): «під адміністративною відповідальністю слід розуміти накладення на порушників загальнообов'язкових правил, що діють у державному управлінні, адміністративних стягнень, які тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки матеріального чи морального характеру» [16, с. 170].

З аналізу визначень адміністративної відповідальності видається, що вона настає за адміністративні правопорушення, що вчиняються у сфері державного управління, що

здійснюється органами виконавчої влади. Тобто з аналізу сутнісних ознак цієї відповідальності очевидний тісний зв'язок адміністративних правопорушень зі сферою державного управління, публічного адміністрування. Спрямованість адміністративних правопорушень проти порядку державного управління визначав ще І.С. Самощенко, який писав, що «адміністративні проступки заважають досягненню мети державного управління, вносять дезорганізацію і безлад у ті галузі суспільного життя, якими керують державні органи» [17, с. 13–14].

Аналіз норм КУпАП дає підстави стверджувати, що «значна частина адміністративних правопорушень має неадміністративну природу – вони не посягають на встановлений порядок публічного адміністрування, не належать до юрисдикції органів публічної влади тощо» [18, с. 201]. Окрім ймовірної адміністративно-деліктної природи, частина адміністративних правопорушень мають кримінально-правову, цивільно-правову, дисциплінарну, процесуальну генезу. Це дає підстави в науці віднаходити спільне та порівнювати адміністративну відповідальність з кримінальною за рівнем суспільної небезпеки їх діянь, преюдиціальності адміністративної відповідальності, з цивільно-правовою за спільністю об'єкта охорони (майнові та особисті немайнові інтереси) [18, с. 202], з дисциплінарною за схожістю процедур та стягнень [19, с. 118]. Такі взаємозв'язки мають покладатися в обґрунтування внутрішньої системи субінститутів юридичної відповідальності за правопорушення в кримінальному процесі.

Адміністративними правопорушеннями процесуального характеру шкода наноситься не встановленому порядку державного управління, а шкода наноситься встановленому порядку відправлення правосуддя, що не є державним управлінням. Тому «природно, що діяльність судових інстанцій будь-якого роду ґрунтується на процесуальних і судовоорганізаційних нормах, а не на нормах адміністративного права. Але зате сама організація судових органів частково зрегульована адміністративним правом» [13, с. 27]. З огляду на це, ми не погоджуємося з твердженням В.Д. Чабанюка про те, що «за допомогою інституту адміністративної відповідальності реалізуються норми різних галузей права, у тому числі і кримінально-процесуального» [9, с. 143]. Це не може негативно впливати на практику їх реалізації та дотримання конституційних засад права.

Додатково зазначимо, що КУпАП доповнювався перерахованими на початку цієї публікації статтями, що передбачають адміністративну відповідальність за правопорушення в юридичних провадженнях, у 1990 (ст. ст. 185-3, 185-4, 185-5 і 185-6), у 1992 (ст. 185-8), у 2000 (ст. 185-11) роках. Тобто вони не є суто адміністративно-деліктними, не включалися в цей Кодекс під час його прийняття, а були штучно інкорпоровані до нього внаслідок адміністративної інтервенції у всі можливі гадані управлінські відносини поза публічним адмініструванням.

Чинний КУпАП прийнятий ще у 1984 році не міг не втілити в собі ідеологію радянської командно-адміністративної системи організації державної влади, примату та абсолютизації виконавчого та партійного апарату над законодавчими та судовими органами. Фактично за радянських часів відбулася руйнація дореволюційної судової системи, незалежної та авторитетної, ефективної у здійсненні правосуддя. Створені народні суди були придатком виконавчої влади, яка контролювала не тільки організаційну, а й процесуальну діяльність судів. М.С. Шумило влучно зауважив, що «в умовах адміністративно-командної системи управління суд цілком прогнозовано став її невід'ємним елементом <...> він перетворився на відомчу структуру управлінських установ, de facto залежним і підконтроль-

ним органам прокуратури і виконавчої влади» [20, с. 6], хоча де jure радянські конституції проголошували принцип поділу влади. Такий адміністративно-правовий контроль усіх сфер суспільного та державного життя є неправильним та надмірним, є наслідком ідеології радянської системи права, метастази якої даються взнаки й понині. Закономірно, що адміністративні правопорушення процесуального характеру містяться у главі 15 КУпАП, що йменується «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління», у чому проявляється надлишкова абсолютизація розширеного обсягу публічного адміністрування.

Очевидна й інертність адміністративної реформи в Україні, що декларується «перемогами» лишень на окремих їх ділянках без глобальних системних змін. Про реформування адміністративного права та адміністративно-деліктного законодавства в Концепції адміністративної реформи в Україні [21] зовсім не йдеться, що пояснює її деяку однобічність.

Концептуальні основи реформування адміністративного права розроблені в науці на основі досвіду європейських держав та власних наукових здобутків, уже заснованих на здоровому глузді, а не на догматі абсолютизації виконавчої влади, побудови фактично «поліційної» системи адміністративного права. Так, передбачається створення нового Кодексу про адміністративні проступки, в якому передбачено втілити сучасні ідеї про відповідальність за правопорушення в публічному адмініструванні. Основними тезами такого реформування є: кодифікація всіх норм, що передбачають відповідальність у сфері публічного адміністрування; виведення за межі адміністративно-деліктного законодавства правопорушень, що мають іншу правову природу; закріплення принципу об'єктивного ставлення у вину; запровадження тільки двох видів адміністративних стягнень: попередження та штрафу. Разом із цим пропонується прийняти Кодекс про адміністративну процедуру, в якому визначити єдину стандартизовану позасудову процедуру розгляду та вирішення юридичних справ деліктного та управлінського характеру виключно органами державної влади та місцевого самоврядування. Справи про правопорушення ж представників публічної адміністрації та позовну практику до них віднести до юрисдикції адміністративних судів [18, с. 205–206]. Неможливо окремо не відзначити цивілізаційну прогресивність цих задумів, їх внутрішню логічність та ефективність для реалізації прав та законних інтересів громадян, публічних інтересів суспільства та держави. Заходи реформування адміністративного права слід концептуально визначити у відповідних нормативно-правових актах.

Сучасні реалії законодавчого регулювання в Україні відповідальності за вчинення процесуальних правопорушень невеликої суспільної небезпеки, що вчиняються учасниками юридичного провадження, мають дуалістичну правову природу. Одна частина процесуальних правопорушень визначена в адміністративному деліктному, інша – в процесуальному законодавстві, що породжує необґрунтований подвійний різногалузевий державно-примусовий правовий вплив на учасників процесу. Це тягне за собою низку як теоретичних, так і практичних проблем. Норми відповідальності за правопорушення невеликої суспільної небезпеки процесуального характеру є ще й блудними по різних галузях права та законодавства. Історії їх законодавчого регулювання відомі випадки, коли вони мали або адміністративний деліктний або процесуальний деліктний законодавчий статус. Так, згідно зі ст. 61 КПК УРСР 1927 року була передбачена відповідальність свідка за неявку до слідчого без поважних причин або відмови виконувати покладені обов'язки, що каралося штрафом у судо-

вому порядку. Відповідальність, передбачена для свідка за ці ж діяння, визначалася й для експертів, перекладачів та понятих. Згодом вони перекочували до адміністративного деліктного законодавства, змінивши не свою процесуальну сутність, а фасадну вивіску, ставши адміністративними.

Це спостерігається і в інших пострадянських державах, у деяких з них, внаслідок законодавчої плутанини, наявна навіть колізія між адміністративними деліктними та кримінальними процесуальними нормами. Наприклад, у Республіці Казахстан за порушення поручителем зобов'язань про явку обвинуваченого може бути накладено грошове стягнення згідно зі ст. 142 КПК Республіки Казахстан [22] або штраф згідно зі ст. 662 КРКпАП [23]. У разі конструювання юридичної відповідальності суб'єктів права необхідно уникати таких колізій та співделіктності однорідних діянь.

Адміністративна та процесуальна відповідальність за правопорушення в юридичному провадженні мають схожі істотні ознаки: передбачені за однорідні діяння невеликої суспільної небезпеки (інакше це кримінальне правопорушення), що посягають на процесуальні правовідносини; більшою мірою протиправність цих діянь визначається через їх об'єктивні ознаки; наявність спрощених процедур реалізації; подібність санкцій (адміністративний штраф та процесуальне грошове стягнення). Відмінності полягають лише в прерогативі першочергових завдань: для адміністративної це кара, процесуальної – правовідновлення, а також відмінність у законодавчому закріпленні норм цих видів відповідальності. Невизначеність в цьому питанні стала наслідком тривалого заперечення процесуальної відповідальності як правового явища. Штрафні заходи процесуальної відповідальності радянськими ученими визначалися або як штрафні санкції [24, с. 104], або як міри адміністративної відповідальності [25, с. 187]. Учені й зараз інколи розуміють заходи процесуальної відповідальності як міри адміністративної відповідальності, і при цьому пропонують норми КПК і ЦПК, що визначають відповідальність у вигляді штрафів, що призначаються суддями за порушення порядку судового засідання, включити до Кодексу про адміністративні правопорушення [26, с. 13–14; 27, с. 8]. Тобто пропонується здійснити законотворчі дії регресивного характеру, повернення віджилых догм адміністративного права, поглибивши й без того глобальні проблеми адміністративної та процесуальної відповідальності.

Нині науковцями доведено легітимність процесуальної відповідальності, хоча законодавчих дефініцій про неї не існує. Безумовно, на заміну застарілій концепції адміністративної відповідальності за правопорушення в кримінальному процесі (інших видах провадження) має постати новітня концепція процесуальної відповідальності (кримінальної процесуальної відповідальності). Законодавча трансформація інституту адміністративної відповідальності за правопорушення в юридичному провадженні, в кримінальному також, у процесуальну відповідальність не тільки можлива, а й своєчасна та необхідна для усунення суперечливого дуалістичного законодавчого механізму охорони процесуальних правовідносин від правопорушень невеликої суспільної небезпеки. Роздвоєння цієї відповідальності призводить не до її ефективності, а до безвідповідальності.

Висновки. У ході адміністративної реформи та реформи адміністративного права слід подолати жорсткі ідеологічні рамки про нерозбірливість та всеїдність правового впливу адміністративного та адміністративного деліктного права на всі можливі управлінські та позауправлінські відносини, в тому ж числі й на процесуальні, що складаються під час відправлення правосуддя. Це є важливою

умовою подальшого утвердження принципу розподілу влади, незалежності судової гілки влади та ефективності правосуддя.

Правопорушення, що не являють великої суспільної небезпеки і вчиняються у сфері процесуальних правовідносин, на них посягають і їм же наносять шкоду, мають бути виключені з предмета охорони адміністративного деліктного законодавства. Вони мають бути включені до процесуального деліктного законодавства, а саме до нового Кодексу про процесуальні правопорушення як єдиного уніфікованого нормативно-правового акта для всіх видів юридичного провадження, який став би паралельним аналогом публічного управлінського Кодексу про адміністративні правопорушення.

Адміністративні правопорушення процесуального характеру та відповідальність за них у ході своєї галузевої законодавчої трансформації мають набути статусу процесуальних і застосовуватися виключно до учасників процесу в судовому порядку в межах того чи іншого юридичного провадження (й кримінального у тому ж числі). Це сприятиме певним чином процесуальній економії та вищій ймовірності доведення винуватості правопорушників, а в цілому гарантуватиме виконання завдань юридичного провадження засобами юридичної відповідальності та права учасників процесу.

Список використаної літератури:

1. Володарский В.Л. Административная ответственность: системные проблемы. Юридический портал *Протокол*. 07.09.2018. URL: https://protocol.ua/ru/administrativnaya_otvetstvennost_sistemnye_problemi/.
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Багінського Артема Олександровича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 14-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про адміністративну відповідальність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху): Справа № 1-34/2010 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-10>.
3. Справа «Гурепка проти України (№ 2)» (Заява № 38789/04) Страсбург, 8 квітня 2010 року: Рішення Європейського суду з прав людини (остаточне). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_565.
4. Фазикоз О.В. Зарубіжний досвід провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 3–2. Том 2. С. 178–182.
5. Стахівський С. М. Показання свідка як джерело доказів у кримінальному процесі : навчальний посібник. Київ : Олан, 2001. 96 с.
6. Смышляев А.С. Проблемы правовой регламентации уголовно-процессуальной ответственности : дисс. ... д-ра философии (PhD) : 6D030300. Караганда, 2105. 168 с.
7. Таварткіладзе Н.М. Етичні основи діяльності адвоката-захисника : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2003. 20 с.
8. Гафизов М.Х. Денежное взыскание как мера уголовно-процессуального принуждения : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Москва, 2007. 28 с.
9. Чабанюк В.Д. Кримінально-процесуальні правопорушення в досудовому провадженні та відповідальність за їх вчинення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2009. 222 с.
10. Фойницький І.Я. Курс уголовного судопроизводства. Том I. Санкт-Петербург : Альфа. 1996. 552 с.

11. Словник іншомовних слів / За ред. О.С. Мельничука. Київ : Головна редакція УРЕ, 1975. 968 с.

12. Мельник Р.С. Система адміністративного права України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2010. 31 с.

13. Брэбан Г. Французское административное право / Пер. с фр. Под ред. и со вступ. ст. С.В. Боботова. Москва : Прогресс, 1988. 488 с.

14. Alder John. Constitutional and Administrative Law. Second edition. London, 1994. 576 p.

15. Гриценко І.С. Становлення і розвиток наукових поглядів на основні інститути вітчизняного адміністративного права : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2008. 33 с.

16. Адміністративне право України : підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін., за ред. Ю.П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 544с.

17. Самощенко І.С. Правонарушения и юридическая ответственность : учебное пособие. Москва : ВЮЗИ, 1966. 30 с.

18. Відповідальність у публічному праві : монографія / За заг. ред. І. Безклубого. Київ : Грамота, 2014. 496 с.

19. Овчаренко О.М. Теоретико-прикладні проблеми інституту юридичної відповідальності судді : монографія. Харків : Юрайт, 2017. 624 с.

20. Шумило М.Є. Камо грядеши, український суде?.. *Юридичний Вісник України*. № 1–2 (1226–1227), 1–17 січня 2019 року. С. 6–7.

21. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22 липня 1998 року № 810/98. *Офіційний вісник України* від 11.06.1999 р. № 21. Стор. 32. Ст. 943.

22. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан : Закон Республики Казахстан от 4 июля 2014 года № 231-V ЗПК. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575852#pos=1;-92.

23. Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях : Закон Республики Казахстан от 5 июля 2014 года № 235-V ЗПК. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31577399#pos=8994;-60.

24. Курс советского уголовного процесса. Общая часть / Кол. авторов. Под ред.: А.Д. Бойкова и И.И. Карпеца. Москва : Юрид. лит., 1989. 640 с.

25. Самощенко І.С., Фарушкин М.Х. Ответственность по советскому законодательству. Москва : Юрид. лит., 1971. 239 с.

26. Серков П.П. Административная ответственность: проблемы и пути совершенствования : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук : 12.00.14. Москва, 2010. 48 с.

27. Чернов Ю.И. Соотношение уголовного судопроизводства с процессуальной формой административной ответственности : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Волгоград, 2002. 30 с.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Андрушко Олександр Вікторович – кандидат юридичних наук, доцент, докторант докторантури Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Andrushko Oleksandr Viktorovich – PhD in Law, Associate Professor, Doctoral Student of The Bohdan Khmelnytsky National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine

Ovandr74@i.ua